

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 343/2020-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. júla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA] zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Gavalcom, Teodora Tekela 23, Trnava, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tost 24/2020 zo 4. júna 2020, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKČIA] odmieta pre nesplnenie náležitostí ustanovených zákonom.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. júla 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Gavalcom,

ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Tost 24/2020 zo 4. júna 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, 2. oddelenia vyšetrovania, odboru Bratislava ČVS: PPZ-139/NKA-BA2-2020 z 15. mája 2020 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 a 4 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona a za zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona. Uznesením Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracoviska Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný súd“) sp. zn. 2 Tp 10/2020 zo 17. mája 2020 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tost 24/2020 zo 4. júna 2020 bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu špecializovaného súdu sp. zn. 2 Tp 10/2020 zo 17. mája 2020.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje na to, že sudca špecializovaného súdu pri rozhodovaní o jeho vzatí do väzby založil dôvod jeho kolúznei väzby na argumente, že sťažovateľ by maril objasňovanie skutočností závažných pre trestné konanie tým, že by sa nechal ovplyvniť zo strany zainteresovaných osôb (ktorých má byť v danom prípade odhadom 56), a preto sa javí byť vhodné obmedziť jeho osobnú slobodu. Sťažovateľ tvrdí, že takýto dôvod nemôže byť dôvodom väzby žiadnej osoby, pretože takáto trestná represia by mala byť použitá proti osobám, ktoré by ho mali ovplyvňovať. Zároveň poukázal, že základné právo na osobnú slobodu je také významné, že obmedziť ho je možné iba výnimočne, a nie za situácie, „*ak sa to javí ako vhodné*“. Vo vzťahu k samotnému napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu len stručne dodal, „*že tento sa dôvodmi sťažnosti sťažovateľa nezaoberal, a svoje rozhodnutie odôvodnil arbitrárne, dokonca z rozhodnutia, najmä odôvodnenia na strane 18, posl. odsek, vzniká dojem, že tento*

súd vychádza z toho, že sťažovateľ bol do väzby vzatý aj z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por., čo nie je pravda.“.

4. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„1. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č.k. 4 Tost/24/2020 zo dňa 4.6.2020 porušil ústavné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa článkov 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu SR č.k. 4 Tost/24/2020 zo dňa 4.6.2020 sa zrušuje a vec sa vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.“

II.

Právomoc ústavného súdu, relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

5. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

9. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne

prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

10. Ústavný súd podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. V súlade s § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak má návrh na začatie konania uvedený v § 42 ods. 2 písm. f) odstrániteľné nedostatky, môže ústavný súd vyzvať navrhovateľa, aby v určenej lehote tieto nedostatky odstránil. Ak účastník konania v určenej lehote nedostatky neodstráni, ústavný súd návrh na začatie konania odmietne.

12. Podľa § 42 ods. 1 zákona o ústavnom súde podanie, ktorým sa začína konanie pred ústavným súdom, je návrhom na začatie konania.

13. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

14. Podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 39 musí obsahovať aj dátum narodenia navrhovateľa, ak ide o fyzickú osobu, identifikačné číslo navrhovateľa, ak ide o právnickú osobu, bydlisko alebo sídlo navrhovateľa, označenie subjektu, proti ktorému návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy.

15. Podľa § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať a) označenie toho, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody, b) označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody, c) označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí, d) konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

16. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak.

17. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 355/09, IV. ÚS 287/2011, II. ÚS 660/2016). Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom.

18. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

19. Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

20. Podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších

konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mať obťažovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

21. Ústavný súd konštatuje, že podanie sťažovateľa je možné kvalifikovať ako ústavnú sťažnosť v zmysle čl. 127 ústavy v spojení s § 42 ods. 2 písm. f), § 122 a nasl. zákona o ústavnom súde.

22. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Svoje argumenty sťažovateľ ale zameral prioritne na uznesenie špecializovaného súdu (a v ňom uvedené dôvody), ktoré bolo predmetom prieskumu najvyššieho súdu. Práve podstatné dôvody a závery najvyššieho súdu, ktorý sťažovateľ označil za výlučného porušovateľa jeho základných práv a slobôd, sťažovateľ spomenul skutočne vo svojej ústavnej sťažnosti len stručne a okrajovo, bez náležitých hlbších zdôvodnení.

23. Ústavný súd preto konštatuje, že ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorý je v konaní pred ústavným súdom kvalifikovane právne zastúpený, pôsobí vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu nedostatočne, pretože jej chýba relevantné odôvodnenie [§ 43 ods. 1 v spojení s § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde], čo predstavuje nedostatok zakladajúci dôvod na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku náležitostí ustanovených zákonom (podobne III. ÚS 26/2012, III. ÚS 241/2013, I. ÚS 291/2017, IV. ÚS 91/2018). Z hľadiska predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti je v tomto konkrétnom prípade teda podstatná najmä požiadavka plynúca z § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde, a to požiadavka relevantnej ústavnoprávnej argumentácie (konkrétne skutkové a právne dôvody) namietaného porušenia práv, ako aj z § 45 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 tohto zákona neustanovuje inak.

24. V súvislosti s uvedenými nedostatkami a ich rozsahom ústavný súd pripomína, že ich nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok náležitostí podaní účastníkov konania (IV. ÚS 77/08, III. ÚS 357/2010, I. ÚS 547/2016, I. ÚS 432/2016). Vzhľadom na to, že nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí sa netýkalo len formálnych náležitostí ústavnej sťažnosti, ale jej esenciálnych obsahových náležitostí (ústavnoprávna nedostatočnosť odôvodnenia ústavnej sťažnosti), ústavný súd sťažovateľa nevyzýval na odstránenie nedostatkov ústavnej sťažnosti (m. m. II. ÚS 58/2019, I. ÚS 346/2019, I. ÚS 351/2019).

25. Povinnosti advokáta vyplývajúce zo zákona o ústavnom súde a zo zákona o advokácii vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je advokát povinný vykonávať tak, aby boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (II. ÚS 117/05, III. ÚS 236/07, III. ÚS 334/09).

26. Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Ako už bolo uvedené, osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom. Aj v tomto ohľade naďalej zostáva v platnosti zásada „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

27. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku náležitostí ustanovených zákonom.

28. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími jeho požiadavkami uvedenými v jeho ústavnej sťažnosti.

29. Nad rámec uvedeného ústavný súd môže čiastočne prisvedčiť argumentácii sťažovateľa, že dôvody kolúznej väzby sťažovateľa uvedené špecializovaným súdom na prvý pohľad vyvolávajú pochybnosti o ich relevantnosti. Tiež napadnuté uznesenie najvyššieho súdu [pri vytrhnutí z kontextu časti zdôvodňujúcej kolúznu väzbu a dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku] síce pôsobí dojemom neadresnosti, čo ale ešte neznamená, že v celom jeho kontexte je toto uznesenie nezrozumiteľné, arbitrárne a nepresvedčivé, pretože už v úvode jeho odôvodnenia najvyšší súd generálne vymedzil dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a), b), c) Trestného poriadku týkajúce sa spoluobvinených sťažovateľa (s. 1 – 2, bod I) a jediný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku týkajúci sa samotného sťažovateľa (s. 2, bod II). Najvyšší súd svojím vlastným komplexným odôvodnením dôvodov väzby tiež zhojil namietaný argumentačný nedostatok špeciálneho súdu k dôvodom väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, a to aj napriek tomu, že výslovne námietku sťažovateľa smerujúcu k dôvodom jeho väzby (pôsobenie svedkov na jeho osobu) špecificky neodôvodnil (hoci tak urobiť pre objasnenie veci mohol).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júla 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu